

UN POBLE DE CASTELLÓ CONVERTIT EN CENTRE DIFUSOR DE L'ART CONTEMPORANI

Vilafamés: Els encerts d'un petit museu

Des de la seva fundació l'any 1970, el Museu Popular d'Art Contemporani de Vilafamés atrau cada any milers i milers de visitants, que fan d'aquest singular museu un important centre de difusió cultural al País Valencià.

Salvador Rodés

Són molts els pobles famosos pel seu passat històric, per la bondat dels seus productes o per la seva situació estratègica en qualsevol ruta turística. Vilafamés, tot i tenir moltes d'aquestes qualitats, és un poblet desconegut situat a la vessant mediterrània del Maestrat i que pertany a la comarca de la Plana Alta, a 26 quilòmetres de la ciutat de Castelló, en direcció a Morella. Enlairat en una petita serralada a manera de talaia des d'on es divisa un ampli paisatge, marcat per una orografia canviant que presideix l'emblemàtic Penyagolosa —la muntanya més alta del País Valencià—, els orígens d'aquest petit poble de poc més de 5.000 habitants que viuen majoritàriament de l'explotació agrícola típicament latifundista, es remunten al Pleistocè Mitjà, segons el descobriment de les restes de l'anomenat *Homo erectus vilafamensis*, i les seves primeres manifestacions artístiques apareixen a l'Edat del Bronze amb les pintures esquemàtiques. Des de l'Edat Mitjana va tenir una importància estratègica ja

que des del seu castell, construït pels àrabs i conquerit pel rei Jaume I al 1233, fàcilment es domina una gran extensió de territori, i açò el convertí en un enclavament decisiu en les guerres carlistes del segle passat.

A més del seu antic castell en procés de reconstrucció, conserva també l'església de l'Assumpció d'estil renaixentista (s. XVI), d'una sola nau amb creuer que guarda al seu interior un retaule i una creu processional del s. XVI i un sòcol de ceràmica de l'Alcora del segle XVIII. Però no és únicament en els seus edificis històrics on trobem exemples d'art, sinó també en l'arquitectura popular de les seves cases, que es drecen serpentejant muntanya amunt, hi ha vestigis d'una cultura remota.

Aquests atractius, però, no són els únics que fan de Vilafamés un cas singular de projecció cultural i artística, que li permet recuperar i dignificar el seu esplendorós passat. És la creació del Museu Popular d'Art Contemporani, que pel seu contingut i les seves característiques, han fet d'aquest poble un cas especialment únic en el nostre país.

Més de 400 artistes diferents hi han deixat les seues obres en depòsit.

Els museus generalment són congelats panteons de la cultura artística, deslligats del dinamisme de la vida que els envolta, quan no són únicament vàlids per a la catalogació dins una funció didàctica de l'art històric. Un museu d'art contemporani, a causa de la constant renovació i canvi del present, fa necessària una inversió que ni els mateixos estats de vegades poden finançar. Això implica una centralització de la cultura i la consegüent marginació dels protagonistes del quefer artístic.

Els museus públics majoritàriament responen a una finalitat educativa o d'enriquiment del patrimoni nacional, les col·leccions privades responen a raons de prestigi i inversionisme. Per contra, el Museu d'Art Contemporani de Vilafamés existeix gràcies a la col·laboració entre els artistes i l'ajuntament, que ha fet possible una nova via museística amb una doble intencionalitat: descentralitzar els centres de difusió de la cultura artística contemporània i la seva utilització com a millora de les condicions de vida d'una comunitat humana concreta.

La idea de la formació d'un centre de cultura a Vilafamés va sorgir després d'una visita que l'historiador i crític d'art valencià Vicente Aguilera Cerni, sempre inquiet i perspicaç, va fer l'any 1970. Va intuir en el seu emplaçament i bellesa el lloc idoni per a promoure un focus d'irradiació artística en què el poble i la voluntat popular fossin els protagonistes.

Des de la seva fundació, el museu ha vist a poc a poc omplir els seus fons amb obres d'artistes actuals de tot l'estat espanyol, fins arribar a presentar més de 400 artistes diferents, que han deixat les seves obres en depòsit i que, gràcies a l'extraordinari fons aconseguit, poden ser renovades constantment i el museu conservar el caràcter d'actualitat i la seva funció divulgativa. Obres de Miró, Subirachs, Vaquerro-Palacios, Hernández-Pijuan, Chillida, Canogar, Cuixart, Genovès, Gordillo, Sempere o Alfaro entre molts altres, que representen els principals corrents de l'art contemporani. Des de les variants figuratives fins a l'abstracció, passant pel informalisme, són els magnífics exemples de la varietat i qualitat de la col·lecció permanent del museu, que instal·lat en un ampli palau gòtic civil del segle XV, convenientment adaptat, és una bella simbiosi entre passat i futur. □